

נצח ישראל - פרק מ"ט / מקורות נוספים

1. משך חכמה (ויקרא, בחוקותי)

"ואף גם זאת בהיותם בארץ וכו' לא מאסתים ולא געלתים ללכותם להפר בריתי איתם כי אני ד' אלוקיהם". הענין הוא, שנתבונן קצת בדרכי ההשגחה העליונה, קצת מה שיוכל להבין, וזה, כי כאשר גזרה החכמה העליונה, אשר ישראל יתנוודו בארצות שנים רבים מאד מאד, עד זמן אשר חקקה המטרה האלוקית, אשר ליבא לפומא לא גליא, חשבה אופנים ותחבולות, אשר ישראל יתקיימו לגוי ולא יתבוללו בעמים. והעירה על זה גדולי האומה, לעשות בזה גדרים וסייגים, אשר האומה תתקיים בשאון גלי הים, ולא תטבע במצולות הסער השוטף ברוח אמיץ וכביר. והנה הראשון המורה דרך ומלמד ראשי האומה, הוא אבינו הזקן יעקב, אשר ראה את אשר יקרה אותנו באחרית הימים, חשב, אשר אם יהיה שבעים איש בגוי חזק ואמיץ כמצרים מלפנים, הלא יתבוללו ויתבטלו אחד ברבבות רבבה, חשב תחבולה ועצה, אשר בניו יהיו מצויינים שם בבגדיהן, בשמותיהם, ולכן היו ישראל לגוי בפני עצמו. ואם היה יעקב אבי כל שבטי ישראל קבור שם, הלא היו מתייחסים מארץ כנען והיו משתקעים במצרים ומחשיבים אותה לארץ מולדתם, והיה בטל יעוד האלוקי עליהם, כי לא יהיה זרע אברהם רק חלק אחד מעם מצרים, לכן ציוה בכל עוז לקבור אותו בארץ כנען, וידעו כי אבות האומה ויחוסה הוא בארץ כנען ... ובזה נקבע בנפש בניו קישור טבעי להשתקק אל ארץ אבותיהם ולחשוב עצמם כגרים, וזה ויגר שם מלמד שלא ירד יעקב אבינו להשתקק אלא לגור שם, פירושו, מלמד לדורות בכל גלות וגלות ההנהגה, שידעו, שלא ירדו להשתקק, רק לגור עד בוא קץ הימין, ויהיו נחשבים בעיני עצמם לא כאזרחים. וכן ציוה יוסף "פקוד יפקוד". וכן כל השבטים, שבזה הניחו שורש גדול בלבב ישראל.

...והנה, מעת היות ישראל בגויים, ברבות השנים, אשר לא האמינו כל יושבי תבל, כי יתקיימו באופן נפלא, אשר לא ישער מחשבת אדם משכיל, היודע קורות הימים והמצולות אשר שטפו באלפי שנים על עם המעט והרפה כח וחדל אונים [אשר זה לבר ג"כ מופת נפלא וגדול על קיום האומה למטרה נשגבה אלקית, אשר נתנבאו עליה הקדמונים]. הנה דרך ההשגחה, כי ינחו משך שנים קרוב למאה או מאתים ואחר זה יקום רוח סערה ויפוץ המון גליו וכלה יכלה, יהרוס ישטוף לא יחמול, עד כי נפזרים בדודים ירוצו, יברחו למקום רחוק ושם יתאחדו, יהיו לגוי, יוגדל תורתם, חכמתם יעשו חיל, עד כי ישכח היותו גר בארץ נוכריה, יחשוב, כי זה מקום מחצבתו, בל יצפה לישועת ה' הרוחניות בזמן המיועד, שם יבוא רוח סערה עוד יותר חזק, יזכיר אותו בקול סואן ברעש: "יהודי אתה ומי שמך לאיש, לך אל ארץ אשר לא ידעת", ככה יחליף מצב הישראלי וקיומו בעמים, כאשר עין המשכיל יראה בספר דברי הימים. וזה לשני סיבות: לקיום הדת האמיתי וטהרתו, ולקיום האומה. ... כך היא דרכה של האומה, שכאשר יכנסו לארץ נכריה, יהיו אינם בני תורה, כאשר נדלדלו מן הצרות והגזירות, והגידוש, ואח"כ יתעורר בהם רוח אלוקי השואף במ להשיבם למקור חוצבו מחצבת קדשם, ילמדו, ירביצו תורה, יעשו נפלאות, עד כי יעמוד קרן התורה על רומו ושיאו, הלא אין ביד הדור להוסיף מה, להתגדר נגד אבותם, מה יעשה חפץ האדם העשוי להתגדר ולחדש, יבקר ברעיון כוזב את אשר הנחילו אבותינו, ישער חדשות, בשכוח מה היה לאומתו בהתנוודו בים התלאות, ויהיה מה, עוד מעט ישוב לאמר: שקר נחלו אבותינו, והישראלי בכלל ישכח מחצבתו, ויחשב לאזרח רענן, יעזוב לימודי דתו, ללמוד לשונות לא לו, יליף ממקלקלתא ולא יליף מתקנתא, יחשוב, כי ברלין היא ירושלים, וכמקולקלים שבהם עשיתם, כמתוקנים לא עשיתם, ואל תשמח ישראל, אל גיל בעמים. אז יבוא רוח סועה וסער, יעקוד אותו מגזעו, יניחחו לגוי מרחוק, אשר לא למד לשוננו, ידע כי הוא גר, לשוננו שפת קודשינו, ולשונות זרים המה כלבוש יחלופ, ומחצבתו הוא גזע ישראל, ותנחומיו נוחמי נביאי ד', אשר נבאו על גזע ישי באחרית הימים, ובטלטולו ישכח תורתו, עומקה ופלאותה, ושם ינוח מעט, יתעורר ברגש קודש ובניו יוסיפו אומץ ובחוריו יעשו חיל בתורת ד', יתגדרו לפשט תורה בזה הגבול, אשר כבר נשכחה. ובוהו יתקיים ויחזק אומץ. כה דרך ישראל מיום היותו מתנווד.

2. מידות הראי"ה (אהבה, ט')

אדם נשחת - ראוי לשנאתו רק מצד חסרונו, אבל מצד עצם צלם אלוקים שלו - ראוי להוקירו באהבה, גם לדעת שמציאות יקרת ערכו היא יותר עצמית לו ממצייאות מקריו הפחותים. על כן קריעת עם הארץ כדג - היא דווקא מגבו, ולא מצד פניו, שבהם אור הצלם.

3. איכה רבה (סוף פרשה א')

את מוצא שבדבר שחטאו ישראל בו לקו ובו מתנחמים... חטאו בכפלים, דכתיב (איכה א, ח): חטא חטאה ירושלים. ולקו בכפלים, דכתיב (ישעיה מ, ב): כי לקחה מיד ה' כפלים בכל חטאתיה. ומתנחמים בכפלים, דכתיב (ישעיה מ, א): נחמו נחמו עמי יאמר אלוקים.

4. שערי תשובה (שער א', ט"ו)

ואמרו ז"ל: הלב והעיניים - שני סרסורי החטא. וכן כתוב (במדבר טו) ולא תתורו אחרי לבבכם ואחרי עיניכם. לכן, בזאת יופר עון הסרסורים - במידת תשובתם, כנגד מידת משותתם. כי יתכפר עוון לבב החטאים, במרירותם ואנחותם, בשבר אשר הם שוברים אותו... ועוון העיניים - יופר בדמעות, כמו שנאמר (תהילים קיט) "פלגי מים ירדו עיני על לא שמרו תורתך". לא אמר על לא שמרת תורתך, אבל אמר לא שמרו. כי הם סיבבו החטא - על כן הורדתי פלגי מים.